

MOZART Litaniae Lauretanae

HAYDN Stabat Mater

BACH Sinfonia Oosteroratorium

Oosterkerk te Hoorn

zondag 23 november 2014

aanvang 14:30 uur

kerk open om 13:45 uur

Soli Deo Gloria

Caroline Stam sopraan

Maria Fiselier alt

Robbert Overpelt tenor

Jelle Draijer bas

Oratoriumvereniging Soli Deo Gloria

Orkest: Noordhollands Bach Orkest

Aukje Broers, orgel

Dirigent: Marcel Joosen

Samenstelling en lay-out: Johan de Vries en Dick Appel
2014/230

Dames en Heren,

Namens bestuur en leden van Soli Deo Gloria heet ik u van harte welkom op ons Najaarsconcert.

Vanmiddag kunt u luisteren naar de Litaniae Lauretanae B.M.V. (K.V. 195) van W.A. Mozart, die hij op 18-jarige leeftijd schreef. De afkorting B.M.V. staat voor Beate Maria Virgine, de Gezegende Maagd Maria.

Voor de pauze voeren we van Joseph Haydn het Stabat Mater (Hob. XXa) op. En als instrumentaal intermezzo klinkt direct na de pauze de Sinfonia uit Bachs Osteratorium BWV 249.

Ik wens u veel luisterplezier bij ons concert. Verder wil ik u reeds nu attenderen op onze sfeervolle kerstmarkt, die gehouden zal worden op zaterdag 11 december aanstaande.

Jan Lodde, voorzitter

Sopraan **Caroline Stam** studeerde zang aan het Sweelinck Conservatorium Amsterdam bij Erna Spoorenberg en Margreet Honig. Zij behaalde het diploma Uitvoerend Musicus na haar studie Docerend Musicus cum laude te hebben afgesloten. In 1995 behaalde zij de eerste prijs voor sopraan op de Grimsby International Competition for Singers te Grimsby, Groot-Brittannië, alsmede de eerste prijs voor de vertolking van het Franse lied. Zij concerteerde in Nederland, Engeland, Frankrijk, Spanje, Denemarken en Duitsland onder dirigenten als Robert King, Ivan Fischer, Patrick Peire, sir David Willcocks, Charles de Wolff, Roy Goodman, Jan Willem de Vriend en Ton Koopman. Caroline Stam verleende solistische medewerking aan de cd-opnamen van Purcells Fairy Queen en diverse Bach-cantates, waaronder in de gehele tiende aflevering van de serie complete opnamen van de Bach-cantates onder leiding van Ton Koopman. Ook verschenen van haar een opname van Italiaanse barokcantates onder leiding van Patrick Peire en Bachs Johannes Passion met de Nederlandse Bachvereniging onder leiding van Jos van Veldhoven. Zij soleerde tevens in Ton Koopmans reconstructie van Bachs Markus Passion alsmede Buxtehudes Das Jüngste Gericht met het Amsterdam Baroque Orchestra and Choir van Ton Koopman. Caroline Stam treedt op met het blokfruitensemble Brisk en het Egidiuskwartet

Mezzosopraan **Maria Fiselier** (1988) studeerde in 2011 af in Den Haag met een onderscheiding voor 'Artistry and integrity in performing'. Ze volgde masterclasses van Jard van Nes, Udo Reineman en Rudolf Jansen, maar ontving haar eerste zanglessen van haar vader, bariton Frans Fiselier. In 2012 won Maria Fiselier de publieksprijs van het Grachtenfestival Conservatorium Concours, een nationale competitie voor jonge getalenteerde musici, en de Vrienden van het Lied-prijs tijdens het Internationaal Vocalisten Concours 's-Hertogenbosch. Haar repertoire omvat verschillende oratoria zoals het Requiem van Duruflé, Vivaldi's Gloria en Le Roi David van Honegger. Op het operapodium heeft ze de rol van Dorabella vertolkt in Mozarts Cosi Fan Tutte en was ze te zien in Franz Lehars Die lustige Witwe met het Gelders Orkest onder leiding van Martin Sieghart. In 2011 vertolkte ze de rol van Nancy in Brittens Albert Herring, een productie van Aldeburgh Music. Maria Fiselier heeft verschillende nieuwe composities uitgevoerd en werd in 2010 uitgenodigd als solist door de Young Composers Meeting om nieuwe werken uit te voeren met Orkest de Ereprijs, onder leiding van Rob Vermeulen.

De tenor **Robbert Overpelt** begon zijn muzikale ontwikkeling als koorknaap in het Noord-Hollands Jongenskoor, waardoor hij op jonge leeftijd al bekend raakte met klassieke muziek. In 1986 zong hij voor het eerst de Evangelistenpartij in een serie uitvoeringen van de Matthäus Passion. Naast zijn studie bedrijfseconomie studeerde hij acht jaar intensief solozang bij Max van Egmond. Na deze studieperiode volgde hij lessen bij Kurt Equiluz in Wenen, bij Peter Kooy in Duitsland en momenteel wordt hij gecoacht door Margreet Honig in Amsterdam. Robbert Overpelt ontwikkelde zich in zeer snel tempo tot één van de meest gevraagde oratoriumzangers in Nederland, maar treedt ook internationaal veelvuldig op, met name in Duitsland. Zo werkte hij met dirigenten als Ton Koopman, Gustav Leonhardt, Hermann Max, Charles de Wolff, Matthias Janz en vele anderen. Ook trad hij op in de VARA Matinee onder leiding van Edo de Waart. Voorts werkte hij mee aan verschillende radio- en televisieopnamen en is hij inmiddels te horen op diverse cd-opnamen.

De bas **Jelle Draijer** begon tijdens zijn studie Engels en geschiedenis aan de lerarenopleiding V.L.-V.U. in Amsterdam met zingen als hobby. Hij nam zanglessen bij zijn tante, Heleen Draijer. Na twee jaar ging hij naar het Amsterdams Conservatorium waar hij les kreeg van Erna Spoorenberg en Ruud van der Meer. In 1977 werd hij lid van het Nederlands Kamerkoor en zette hij zijn studie bij Heleen Draijer voort. Met het werk in het koor kwamen er ook steeds meer engagements buiten het koor in binnen- en buitenland, waarbij hij werkte met dirigenten als Frans Brüggen, Gustav Leonhardt, Ton Koopman, Reinbert de Leeuw, Jos van Immerseel, René Jacobs, Uwe Gronostay en met verschillende instrumentale en vocale ensembles waaronder Il Fondamento, het Combattimento Consort, Tragicomedia, Die Musikalische Company en het Gesualdo Consort. Op een aantal cd-opnamen is Jelle Draijer als solist te beluisteren, waaronder die van de Krönungsmesse, de Vesperae Solennes de Confessore en het Requiem van Mozart met het Orkest van de 18e Eeuw o.l.v. Frans Brüggen, de Vesperae Beatae Mariae Virginis en Vesperi di San Giovanni Battista van Monteverdi respectievelijk o.l.v. René Jacobs en Gustav Leonhardt, de Petite Messe Solennelle van Rossini o.l.v. Jos van Immerseel, Jetzt immer Schnee van Sofia Gubaidulina o.l.v. Reinbert de Leeuw, werken van Mazzochi o.l.v. Stephen Stubbs, alsmede als solist op talloze cd-opnamen van het Nederlands Kamerkoor.

Jelle Draijer is voor Soli Deo Gloria geen onbekende. Niet alleen heeft hij in deze kerk regelmatig de Christuspartij in de Bachs Johannes Passion gezongen, ook in de najaarsconcerten van 'Soli' was hij meermalen te beluisteren.

Dirigent **Marcel Joosen** studeerde bij Jan Pasveer aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam en behaalde in 1983 het diploma Koordirectie Uitvoerend Musicus. Een jaar eerder studeerde hij aan dit conservatorium af voor het hoofdvak piano. Hij is werkzaam als docent piano, musical en eigentijdse zang. Daarnaast is hij artistiek leider van Toonkunst Alkmaar, 'Soli Deo Gloria te Hoorn', de c.o.v. 'Stem en Snaren' te Enkhuizen en het Pauluskoor te Amstelveen. De afgelopen jaren heeft hij met deze koren vele prachtige concerten gegeven, o.a.: A Child of our Time van Michael Tippett, Ein Deutsches Requiem, Brahms, Verdi's Requiem, Poulenc's Stabat Mater en nog onlangs Bachs Hohe Messe in Alkmaar. Bij Soli Deo Gloria leidt hij de jaarlijkse uitvoering van Bachs Johannes Passion. Van de najaarsconcerten van 'Soli' noemen wij Mozarts Requiem, het Magnificat en het Requiem van Rutter, De Schipbreuk van Wagenaar en de Cantata Ecologica van Steven Hoogenberk. Naast het "gebruikelijke oratoriumwerk" leidde hij ook bijzondere projecten. Met projectkoren gaf hij concerten in Boedapest, Berlijn en Praag. Tevens was er in 2003 een uitvoering van vier koren onder zijn leiding in het Concertgebouw te Amsterdam. Hierbij werd met bijna 400 zangers een uitvoering gegeven van Puccini's Messa di Gloria en het Stabat Mater van Rossini. In Amsterdam en Enkhuizen leidde hij de zogenaamde "Scratch" dagen met zo'n 400 zangers. In 2010 werd onder zijn leiding een integrale uitvoering gegeven van Bachs Weihnachtsoratorium in de Grote Kerk te Alkmaar.

Organiste **Aukje Broers** studeerde aan het Amsterdams Conservatorium hoofdvak orgel bij Jacob Bijster en Simon C. Jansen en continuospel bij Simon C. Jansen en Gustav Leonhardt. Na het behalen van het solodiploma orgel studeerde zij hoofdvak solozang bij Coby Riemersma eveneens aan het Amsterdams Conservatorium. Zij werkt nog steeds aan veel concerten mee als continuo-speelster.

Aukje Broers woont in Hoorn en was daar verbonden aan de muziekschool "Gerard Boedijn" en aan de muziekschool "Oostelijk West-Friesland". Zij heeft een bloeiende privé-praktijk. Zij is repetitor van de oratoriumverenigingen te Hoorn en Enkhuizen, waar zij ook de stemvorming voor haar rekening neemt.

Oratoriumvereniging Soli Deo Gloria opgericht in 1919

Stabat Mater – Joseph Haydn (1732 – 1809)

Het Stabat Mater is een van de beroemdste middeleeuws-Latijnse gedichten over de Moeder Gods in haar smart om de gekruisigde Christus. Het is genoemd naar de beginwoorden van het gedicht, 'Stabat mater dolorosa' (Nederlands: 'De moeder stond bedroefd').

De auteur van het Stabat Mater was waarschijnlijk een Franciscaner monnik uit Frankrijk of Italië. Genoemd zijn: Johannes Fidenza (1221-1274), die later als kardinaal-aartsbisschop van Albano de

naam Johannes Bonaventura aannam en John Peckham, een Engelse student van Bonaventura, die twintig jaar in Parijs woonde. In het verleden werd het gedicht toegeschreven aan Jacopone van Todi (gest. 1306). In de 15e eeuw kreeg het Stabat Mater de rol van hymne in de Katholieke liturgie. Het werd dan gezongen op 15 september, de dag waarop het 'Feest van de Zeven Smarten van Maria' werd gevierd. Het Concilie van Trente (1543-1563) besloot echter het Stabat Mater weer uit de liturgie te verwijderen, omdat het te profaan zou zijn (meerstemmige muziek en gebruik van niet-Bijbelse teksten in de liturgie werden als profaan gezien). Het gedicht behoort sinds 1727 op gezag van Paus Benedictus XIII, weer officieel tot de katholieke misgezangen van het feest van Onze-Lieve-Vrouw van Smarten (15 september). Daarnaast werd het sindsdien ook gebruikt als onderdeel van de 'Veertien statiën van de Kruisgang' tijdens de lijdensweek voor Pasen. Er zijn verschillende Gregoriaanse melodieën bekend, van zowel voor als na de invoering van het Stabat Mater bij het feest van de Zeven Smarten van Maria.

Het Stabat Mater is veelvuldig op muziek gezet, onder andere door Boccherini, d'Astorga, Diepenbrock, Dvořák, Haydn, Jenkins, Lassus, Palestrina, Pärt, Penderecki, Pergolesi, Poulenc, Rheinberger, Rossini, A. Scarlatti, D. Scarlatti, Swerts, Szymanowski, Verdi en Vivaldi.

Ondanks de tragiek van de tekst is de muzikale interpretatie van Haydn van het Stabat Mater voor koor, orkest en solisten geenszins tragisch maar juist optimistisch. Net als al zijn geestelijk werk overigens. Toen hem dat eens verweten werd, antwoordde Haydn: "Da mir Gott ein fröhliches Herz gegeben hat, so wird er es mir schon verzeihen, daß ich ihm auch fröhlich diene." Haydn componeerde zijn Stabat Mater in 1767, kort na de overname van de post van *Kapellmeister* aan het hof van de Esterhazy's in Eisenstadt (Oostenrijk).

Tekst

Dichterlijke vertaling Willem Wilmink

1. Tenor en koor (*Largo*)

Stabat mater dolorosa
iuxta crucem lacrimosa
dum pendebat filius;
cuius animam gementem
contristatam et dolentem
pertransivit gladius.

De moeder stond door smart bevangen
en met tranen langs haar wangen
waar haar zoon gekruisigd hing.

En het was haar in haar lijden
of een zwaard haar kwam doorsnijden
dat dwars door het hart heenging.

2. Aria - Alt (*Larghetto - Affetuoso*)

O quam tristis et afflicta
fuit illa benedicta
Mater unigeniti.
Quae moerebat et dolebat.
et tremebat, dum videbat
nati poenas incliti.

Hoe verdrietig en verloren
was de toch zo uitverkoren
moeder die hem 't leven gaf.

Ze moest klagen, ze moest rouwen,
en ze beefde bij 't aanschouwen
van zijn vreselijke straf.

3. Koor (*Lento*)

Quis est homo qui non fleret
Matri Christi si videret
in tanto supplicio?

Wie voelt er geen tranen komen.
die daarheen wordt meegenomen,
waar hij Christus' moeder vindt?

4. Aria - Sopraan (*Moderato*)

Quis non posset contristari
pia matrem contemplari
dolentem cum filio?

Wie zou tranen binnenhouden
als hij dat verdriet aanschouwde
van de moeder bij haar kind?

5. Aria - Bas (*Allegro ma non troppo*)

Pro peccatis suae gentis
vidit Iesum in tormentis
et flagellis subditum.

Zij zag wat hij heeft geleden
voor het kwaad dat mensen deden,
zag de zweepen, zag het slaan.

6. Aria - Tenor (*Lento e mesto*)

Vidit suum dulcem natum
moriendo desolatum
dum emisit spiritum

Hoorde 't kind, door haar gedragen,
stervende om bijstand vragen,
zag hoe hij is doodgegaan.

7. Koor (*Allegretto*)

Eia Mater, fons amoris,
me sentire vim doloris
fac ut tecum lugeam.

Fac ut ardeat cor meum
in amando Christum Deum
ut sibi complaceam.

Vrouw van liefde en genade,
wil toch op mijn schouders laden
alles wat u lijden doet.

'k Wil mijn hart aan hem verpanden,
laat mij dan van liefde branden,
opdat ik hem zo ontmoet.

8. Duet - Sopraan en tenor (*Larghetto*)

Sancta Mater, istud agas,
crucifixi fige plagas
cordi meo valide.

Tui nati vulnerati
tam dignati pro me pati
poenas mecum divide.

Moeder, wil mijn hart bezeren
met de wonden die hem deren,
die zo nederig wil zijn.

Om te lijden voor mijn zonden,
laat mij lijden aan zijn wonden,
laat mij delen in zijn pijn.

9. Aria - Alt (*Lagrimoso*)

Fac me vere tecum flere
crucifixo condolere
donec ego vixero.

luxta crucem tecum stare
et me tibi sociare
in planctu desidero

Laat mij huilen aan uw zijde,
laat het kruis ook mij doen lijden
tot ik zelf eens doodgaan moet.

'k Wil mij naar het kruis begeven,
om daar met u mee te leven
in wat hem zo lijden doet.

10. Kwartet en Koor (*Andante*)

Virgo virginum praeclara
mihi iam non sis amara
fac me tecum plangere.

Fac ut portem Christi mortem
passionis fac consortem
et plagas recolare.

Fac me plagis vulnerari
cruce hac inebriari
ob amorem Filii.

Stralende, ik moet u eren,
wil u toch niet van mij keren,
laat mij huilend bij u staan.

Laat mij Christus' dood ervaren,
laat mij in mijn hart bewaren
al wat hem is aangedaan.

Laat zijn pijnen mij genaken.
laat het kruis mij dronken maken
van de liefde voor uw zoon

11. Aria - Bas (*Presto*)

Flammis orci ne succendar
per te, Virgo, fac, defendar
in die iudicii.

En wil dan mijn voorspraak wezen
als ik 't helse vuur moet vrezan
na het oordeel voor zijn troon

12. Aria - Tenor (*Moderato*)

Fac me cruce custodiri
morte Christi praemuniri
confoveri gratia.

Laat het kruis over mij waken,
laat zijn dood mij sterker maken,
zodat hij me begeleidt.

13. Sopraan, alt en koor (*Largo assai*)

Quando corpus morietur
fac ut animae donetur
paradisi gloria.
Amen.

En mijn ziel, als 't lijf moet sterven,
de verrukking doet verwerven
die de hemel ons bereidt.
Amen.

Sinfonia uit het Osteroratorium -Johann Sebastian Bach (1685 – 1750)

Het Osteroratorium (BWV 249) is een *parodie* van een vroeger werk, bedoeld voor wereldlijke doeleinden. De originele compositie was een feestelijke cantate geschreven voor de 44^e verjaardag van hertog Christian Von Sachsen-Weissenfels en uitgevoerd op 23 februari 1725. Bach zette een andere tekst onder de noten en al op 1 april 1725 werd het Osteroratorium uitgevoerd in Leipzig.

Het Noordhollands Bach Orkest speelt vanmiddag de inleidende Sinfonia van dit oratorium (eigenlijk een uitgebreide cantate), als opmaat voor de hierna uit te voeren muziek van Mozart, de *Litaniae Lauretanae*.

Litaniae Lauretanae B.M.V. KV 195 – Mozart (1756-1791)

Mozart schreef een aantal religieuze werken die in de Köchelverzeichnis zijn ingedeeld in de groep litanieën, vespers en vesperpsalmen. Ze zijn alle geschreven voor het bisschoppelijk hof van Salzburg.

Een litanie is een smeekgebed in het Latijn, waarbij een solistische voorzanger de voorzinnen geeft en het koor met stereotiepe nazinnen (de refreinen) antwoordt. Het bestaat uit een reeks aanroepingen die door een voorganger worden opgezegd, gevolgd door een repeterend antwoord van de gelovigen, zoals 'bid voor ons' of 'ontferm U over ons'. In de middeleeuwen ontstond er een ware wildgroei aan litanieën. Elke

geloofsgemeenschap beschikte over een aantal eigen smeekbeden. De Litanie wordt gebeden aan het einde van de Rozenkrans, maar ook bij het Marialof.

Een bijzondere litanie is de *litaniae lauretanae*, waarvan Mozart er twee componeerde (KV 109 en KV 195). Dit is de meest verbreide vorm van de litanieën voor de Maagd Maria en deze litanie is verbonden met het bedevaartsoord Loreto bij Ascona in Italië, de Santa Casa de Loreto. De twee andere litanieën van Mozart zijn liturgische toonzettingen. Alle vier de werken zijn jeugdwerken die dateren uit de periode 1771-1776.

Soli Deo Gloria zingt de versie KV 195. In deze litanie wisselen solisten en koor elkaar af. Het stuk kent vijf delen.

1. **Kyrie** (*Adagio – allegro*)

In het Kyrie accentueren de langzame inleiding en het in de oude kerkstijl gecomponeerde koordeel het feestelijke karakter van de litanie.

Net als aan het begin van de Latijnse mis begint het werk met de aanroep Kyrie eleison, Christe eleison: Heer, ontferm u over ons, Christus ontferm u over ons. Dan worden God, de Zoon en de Heilige Geest opnieuw aangeroepen: ontferm u over ons, hoor en verhoor ons.

2. **Sancta Maria** (*Andante*)

Het milder gestemde Sancta Maria is als een gevoelige aria met koor in de 'stile moderno' gecomponeerd. Sancta Maria, ora pro nobis. Heilige Maria, bid voor ons. In dit deel wordt de moeder van Christus aangeroepen en worden haar allerlei erenamen toegekend, zoals allerreinste moeder, beminnelijke moeder, eer- en lofwaardige maagd, spiegel van gerechtigheid, oorzaak van onze blijdschap, etc. Inderdaad, een hele litanie aan titels. Mozart heeft ze dan ook af en toe 'verzameld' en niet altijd direct na één aanroeping het 'bid voor ons' toegevoegd. Dat is vooral duidelijk in de laatste strofen van dit deel: Domus aurea, Foederis arca, Ianua couli, Stella matutina, ora pro nobis. Vertaald: Gouden huis, Ark van het verbond, Deur van de hemel, Morgenster, bid voor ons.

3. **Salus infirmorum** (*Adagio*)

In dit deel, met het gepuncteerde ritme van het orkest, wordt de moeder Gods als helpster in de nood aangeroepen: heil van de zieken, toevlucht van de zondaren, troosteres van de bedroefden en hulp van de Christenen, bid voor ons.

4. **Regina angelorum** (*Allegro con spirito*)

In het opgewekte Regina Angelorum wordt Maria als koningin aangeroepen: koningin van de engelen, van de aartsvaders, van de profeten, van de apostelen en de martelaren, van de belijders, de maagden en van alle heiligen.

5. **Agnus Dei** (*Adagio*)

De litanie wordt, ook weer net als bij de Latijnse mis, afgesloten met de aanroeping van het Lam Gods, hier pastoraal verklankt door hobo en hoorn. Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld, spaar ons Heer, verhoor ons Heer en ontferm u over ons.

Dit concert wordt mede mogelijk gemaakt door:

Autobedrijf Cees van der Maat

The logo for Accountantskantoor Hoff, featuring a stylized "AH" monogram.

Accountantskantoor Hoff
Accountancy, Administraties, Fiscale zaken en Bedrijfsadviezen

---

De Oude Veiling 12 • 1689 AA Zwaag • tel.: 0229-280090
www.accountantskantoorhoff.nl

The logo for meco offset, featuring a stylized "M" inside a circle.

meco offset

drukkerij
ontwerpstudio
digitaal printen

de factorij 26 - 1689 AL - zwaag - t. 0229 24 77 73 - info@meco-offset.nl www.meco-offset.nl

AUTOBEDRIJF VAN ZWIENEN HOORN

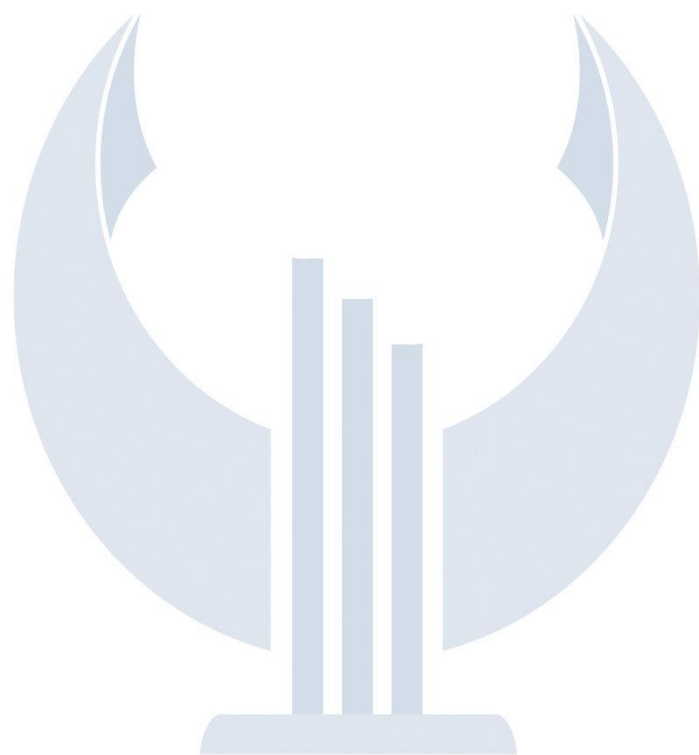
HEMA

Ons koor kan nieuwe leden gebruiken. Vooral tenoren en sopranen zijn meer dan welkom. U kunt vrijblijvend komen luisteren naar onze repetities, op dinsdag van 20.00 tot 22.00 uur in de Vrije School Parcival, Nachtegaal 146 te Hoorn.

U kunt ons steunen door donateur of sponsor te worden. Hiervoor kunt u zich aanmelden bij onze secretaris, mevrouw M. Faber, tel. 0229 241154, of e-mail: secretaris@solideogloria-hoorn.nl.

Noteert u alvast de datum van ons volgende concert. Op 2 april 2015 wordt traditiegetrouw Bachs ***Johannes Passion*** uitgevoerd. Hopelijk zien we u daar weer als toehoorder of als zanger. Meer informatie op onze website: www.solideogloria-hoorn.nl

Voor het volgende najaarsconcert (15 november 2015) neemt 'Soli' Handels wereldberoemde oratorium ***Messiah*** op het programma. Zou u ook een keer dit stuk willen zingen? Projectleden zijn van harte welkom.

Soli Deo Gloria – Hoorn
Oratoriumvereniging sinds 1919